

institutions. Established organizational forms such as coaching sessions, training sessions, webinars, collaborative work in pedagogical teams, among others, are used for this purpose. Additionally, large-scale psychological and pedagogical projects are implemented to test the effectiveness of coaching models, techniques, and methods in practice.

Specifically, the article delves into the productive use of coaching in the 40-year history of the Education Trust and the National College (CfBT), the principal research and experimental institution in the United Kingdom. It also examines the implementation of a pedagogical coaching model based on the introduction of a comprehensive strategic educational program in the Aberfoyle Hub State Primary School, located in the suburbs of Adelaide, South Australia. Furthermore, it explores the use of coaching in the preparation of higher education instructors, using the example of the "School and Continuous Professional Development" experiment conducted between 1980 and 1996 by Beverly Showers and Bruce Joyce, with the participation of instructors from American colleges. The article also discusses the results of an experimental study conducted by Turkish scholar Şenol Sezer, which suggests that the use of educational coaching technology in preparing graduates for university admission is more effective than traditional seminar methods.

In conclusion, it is suggested that specially designed educational coaching programs and projects, when creatively applied, can be effective in enhancing the pedagogical expertise of teachers and instructors in various types of educational institutions in Ukraine.

Key words: educational coaching, foreign experience, pedagogical expertise, coaching educational programs, professional-pedagogical activity, self-development, self-assessment, educational environment.

Дата надходження статті: 28.04.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Білавич Г. В.

УДК 378:001.147:355.23(045)

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi53.431>

Шоробура І. М.*,

orcid.org/0000-0003-3728-7968

Севрук В. А.*,

orcid.org/0000-0001-9170-4940

ВИКОРИСТАННЯ КЕЙС-МЕТОДУ У ФОРМУВАННІ ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК

Педагогічну культуру майбутнього офіцера сухопутних військ визначено як складне інтегративне соціально-психологічне утворення, що характеризується певним ступенем володіння військово-педагогічною теорією і практикою, досвідом виховання і навчання військових. Викладачами використовувалися методи, в основі яких – активна міжособистісна взаємодія учасників освітнього процесу. Широко застосовується метод кейсів.

Для мотивації та залучення майбутніх офіцерів до процесу розроблення кейсів відзначалися важливі переваги використання кейс-методу, що має переваги перед традиційним навчанням, щоб мотивувати майбутніх офіцерів сухопутних військ до створення комплексу власних кейсів із чітко окресленою метою вирішення актуальних проблем. У процесі обговорення курсанти визначали основні характеристики, що свідчать про вмотивованість і спрямованість майбутніх офіцерів на формування педагогічної культури. Навчання відбувається на засадах співпраці партнерів у процесі інтерактивної взаємодії учасників вивчення гуманітарних дисциплін. Ураховуються принципи методу кейсів

*© Шоробура І. М.

*© Севрук В. А.

Важливими аспектами розроблення кейсу є спрямування курсантів на врахування актуальності презентованої проблеми, відповідність змісту і темі занять з гуманітарної дисципліни, своєчасність вирішення поставлених завдань. Потрібно враховувати різні рівні в розробленні кейсів – аналітичний; концептуальний; презентаційний. Визначено певні класифікаційні ознаки кейсів, щоб сконцентрувати увагу майбутніх офіцерів сухопутних військ на цільовому призначенні розроблених завдань.

Використання кейс-методу у формуванні педагогічної культури майбутніх офіцерів поєднує різні інтерактивні форми й методи проведення занять із гуманітарних дисциплін.

Ураховувалося наукове тлумачення кейс-методу, який дослідники розглядають на методологічних засадах як складану динамічну, синергетичну систему, в яку інтегровано інші методи наукового пізнання (моделювання, системний аналіз, проблемний метод, уявний експеримент, аналогія; методи опису, класифікації; ігрові, інші інтерактивні методи).

Ключові слова: майбутній офіцер, кейс-метод, педагогічна культура.

Постановка проблеми. В умовах змін у системі оборони України професійна підготовка військових фахівців з вищою освітою розглядається як одна з головних інвестицій у розвиток людського капіталу.

Удосконалення військової освіти передбачає наближення військових спеціальностей до громадянських аналогів, гуманітаризацію та індивідуалізацію навчання, підвищення рівня педагогічної культури випускників. Військову освіту розглядаємо як процес професійної підготовки майбутніх офіцерів сухопутних військ. Педагогічну культуру майбутнього офіцера визначено як складне інтегративне соціально-психологічне утворення, що характеризується певним ступенем володіння військово-педагогічною теорією і практикою, досвідом виховання і навчання військових, розвитком особистості офіцера як педагога. Викладачами гуманітарних дисциплін комплексно використовувалися методи, в основі яких – активна міжособистісна взаємодія учасників освітнього процесу: лекція-бесіда – «діалог з аудиторією», лекція – аналіз конкретних ситуацій, лекція з використанням зворотного зв'язку, семінар-дискусія на основі взаємонавчання, методи круглого столу, мозковий штурм, дебати, семінар-дослідження; методи «лабіринту дій» і послідовних ситуацій, метод кейсів.

Аналіз досліджень. Проблеми модернізації професійної військової освіти та підготовки до майбутньої військово-професійної діяльності розглядали Г. Артюшин, М. Кабачинський, О. Васильєв, К. Горячева, О. Євсюков, А. Зельницький, В. Радецький, В. Телелим, О. Торічний, Ю. Черних та ін. Дослідники акцентують увагу на різних аспектах педагогічної культури майбутніх офіцерів (А. Галімов, Н. Гупан, О. Діденко, В. Зелений, Є. Литвиновський, О. Предиткевич, Ю. Сердюк, М. Тарнавський, В. Шевчук, І. Яремчук та ін.), науковці наголошують на важливості вдосконалення освітнього простору у вищій школі через інноваційну спрямованість в організації професійної підготовки майбутніх офіцерів (С. Горбачевський, К. Горячева, В. Рижиков, І. Романюк).

Мета статті – проаналізувати використання кейс-методу у формуванні педагогічної культури майбутніх офіцерів сухопутних військ.

Виклад основного матеріалу. Щоб активізувати навчально-пізнавальну діяльність курсантів і слухачів, більшість інтерактивних завдань створювалися самими учасниками, які відображали у змісті інтеракцій найактуальніші проблеми міжособистісної взаємодії у військовому колективі з дотриманням педагогічної культури офіцерського корпусу. Так, для опрацювання змодельованих інтерактивних ситуацій в означеному контексті використовувався метод кейсів, який дослідники визначають як групову форму організації інтерактивного навчання [3, с. 344], за якою всі учасники беруть активну участь у вирішенні окреслених проблем і безпосередньому обговоренні змодельованих службово-професійних, ділових, комунікативних ситуацій і завдань.

Кейс-метод було запропоновано М. Шевером, Ф. Едеєм та К. Єйтсом і вперше застосовано 1910 року в Гарвардській бізнес-школі [5]. Кейс-метод – це навчання з допомогою аналізу конкретних ситуацій. Особливість методу полягає в тому, що кейс-стаді – створення проблемної ситуації на основі фактів із реального життя [1, с. 24]. Кейс-метод – метод, який полягає у використанні конкретних випадків для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень. Кейс-метод – опис конкретної ситуації з реального життя. Робота з кейсами містить у собі знайомство з умовами, рішення та презентацію [4, с. 120]. Використання кейс-методів сприяє розвитку вмінь логічно мислити; мислити від протилежного; знаходити нові способи, варіанти рішень; сприймати ситуації новизни; відходити від стандартів [2, с. 26].

Важливим є той факт, що кожен курсант створював власну базу таких кейсів, мав змогу презентувати їх для обговорення в групі, доповнював свої напрацювання іншими варіантами кейсів, які обговорювалися в групі. Таким чином концентрувалася увага на основних проблемах, поняттях, процесах, базових положеннях, дотичних до проблеми формування педагогічної культури майбутніх офіцерів сухопутних військ, активізувалася творча робота й мисленнева діяльність курсантів, формувалися навички самоосвіти, уміння працювати з ідентичною навчальною інформацією з різних гуманітарних дисциплін і використовувати її в доречних ситуаціях службово-професійної діяльності.

Для мотивації та залучення майбутніх офіцерів до процесу розроблення кейсів спочатку через обговорення викладачами відзначалися важливі переваги використання кейс-методу як особливого виду опанування навчального матеріалу та формування відповідних умінь і навичок, що має переваги перед традиційним навчанням, щоб мотивувати майбутніх офіцерів сухопутних військ до створення комплексу власних кейсів із чітко окресленою метою вирішення актуальних проблем.

1. Навчання переноситься не на оволодіння готовими знаннями з окремих гуманітарних дисциплін, а на їх пошук, продукування, сепарування основного, використання в нових умовах, що дає змогу учасникам сформулювати концентроване визначення понять, які дотичні до сутності педагогічної культури (наприклад, культура, педагогічна культура, педагогічна майстерність, спілкування, комунікативність, перцептивні здібності, динамізм особистості, емоційна стабільність, оптимістичне прогнозування, емпатійність та ін.). Таким чином відбувається зосередження уваги курсантів не на значному обсягу навчального матеріалу, а лише на базових положеннях, поняттях, які використовуються у процесі вивчення різних гуманітарних дисциплін. Наприклад, означені поняття є ключовими у вивченні дисциплін «Основи військового управління», «Психологія лідерства військовослужбовців», «Військова педагогіка та психологія», «Військова педагогіка та психологія», «Соціально-психологічні технології управління військовими колективами», «Методичні аспекти військово-педагогічного процесу», «Психологічна підготовка особового складу», «Тренінгові технології в навчанні та вихованні військовослужбовців» та ін.

За таких умов кожен майбутній офіцер мав змогу обрати різні ситуаційні завдання для кейсу, в яких актуалізовано особистісні та професійні проблеми у формуванні педагогічної культури.

У процесі обговорення курсанти визначали основні характеристики, що свідчать про вмотивованість і спрямованість майбутніх офіцерів сухопутних військ на формування педагогічної культури. Так, аргументували доцільність:

– набуття психолого-педагогічних знань, умінь і навичок, оволодіння передовим педагогічним досвідом людства, що сприяло формуванню науково-методологічного світогляду, усвідомленню цілей, принципів, змісту, методів і форм педагогічної діяльності офіцера;

– проведення творчого пошуку способів вирішення ситуаційних педагогічних завдань;

– досягнення досконалості в службово-професійній і педагогічній діяльності з метою вибору оптимального стилю та методів виконання офіцерами службових обов'язків в умовах сучасного розвитку суспільства на основі систематичного проведення рефлексії та самооцінки власних досягнень і рівня сформованості педагогічної культури.

2. Навчання відбувається на засадах співпраці партнерів у процесі інтерактивної взаємодії учасників вивчення гуманітарних дисциплін, позаяк упроваджуються демократичні засади в навчанні. Ураховувалися принципи методу кейсів, а саме:

– принцип партнерства, співробітництва з усіма учасниками, колективного обговорення ситуації, взаємодії;

– принцип зміни ролі педагога з трансляції знань до організації самостійного набуття необхідного контенту навчального матеріалу, що розкриває сутність педагогічної культури;

– принцип перетворення науково обґрунтованого педагогічного досвіду з виявлення педагогічної культури в міжособистісній взаємодії на особистісний досвід, який майбутні офіцери зможуть використовувати у службово-професійній діяльності;

– принцип креативності, що «передбачає вдосконалення змісту кейсу і перетворення заняття в індивідуально виготовлений неповторний продукт» [3, с. 346].

Важливими аспектами для розроблення кейсу є спрямування курсантів на врахування актуальності презентованої проблеми, відповідність змісту й темі заняття з гуманітарної дисципліни, своєчасність вирішення поставлених завдань у контексті формування педагогічної культури майбутніх офіцерів сухопутних військ:

– перший рівень – аналітичний – передбачає формулювання проблеми, ураховуючи її актуальність, своєчасність, відповідність теми заняття (наприклад, чи потрібно у майбутніх офіцерів формувати педагогічну культуру); курсанти використовують знання з різних гуманітарних дисциплін;

– другий рівень – концептуальний: проблема чітко сформульована, а учасники самостійно визначають найбільш оптимальний серед альтернативних варіантів моделей міжособистісної взаємодії у військовому колективі з виявленням педагогічної культури;

– третій рівень – презентаційний: курсанти пропонують, обґрунтовують і демонструють власний варіант інтерактивного ситуаційного завдання для обговорення в групі; оцінюють і визначають найоптимальніший і вносять рекомендації для вирішення таких завдань у свої робочі зошити, що розширює їхні кейси з формування педагогічної культури.

Важливим підсумком підготовки матеріалу для кейсів майбутніми офіцерами є використання ними вже відомих понять, процесів, явищ, засвоєних у процесі вивчення різних гуманітарних дисциплін; оцінювання викладачами рівня підготовки курсантів до розроблення власних кейсів; групове оцінювання інформаційної та практичної значущості кейса для його використання в майбутній службово-професійній діяльності офіцерів. Відтак джерелами розроблення кейсів як інтелектуального продукту й результату творчої діяльності є:

– наука, зокрема матеріали з гуманітарних дисциплін;

– навчальна практика, де курсанти спочатку апробують уміння й навички міжособистісної взаємодії у змодельованих інтерактивних ситуаціях на високому рівні педагогічної культури, використовуючи теоретичну підготовку з гуманітарних дисциплін;

– життя, що дає змогу вибрати і презентувати проблемні ситуації, які іноді спостерігаються у військовому колективі, для аналізу й вибору ефективних шляхів службово-професійної поведінки на високому рівні педагогічної культури.

Визначено певні класифікаційні ознаки кейсів, щоб сконцентрувати увагу майбутніх офіцерів на цільовому призначенні розроблених завдань:

– *науково-дослідні кейси*, розроблення яких передбачає здійснення дослідницької діяльності, що дає змогу творчо підійти до створення кейсу як моделі для отримання нового знання про сутність ситуації і дії в ній; дослідити можливе виконання певних ролей у розробленій інтерактивній ситуації міжособистісної взаємодії, презентувати, обґрунтувати доцільність виконання певних дій на високому рівні педагогічної культури (спрямовує курсантів на використання дослідницьких методів моделювання, експерименту, інтерпретації);

– *навчальні кейси*, у яких домінує навчальна функція; майбутні офіцери збирають тестові завдання для перевірки та самоперевірки засвоєння матеріалу з гуманітарних дисциплін стосовно педагогічної культури, які доцільно використовувати в процесі усвідомлення особливостей створеної ситуації, що формує здатність курсантів поглиблено аналізувати сутність і наукове підґрунтя конкретних фрагментів службово-професійних дій у міжособистісній взаємодії на належному рівні педагогічної культури;

– *практичні кейси*, у яких відображаються реальні практичні ситуації службово-професійної взаємодії майбутніх офіцерів сухопутних військ на різних рівнях (з підлеглими, іншими офіцерами тощо), що потребують демонстрації високого рівня педагогічної культури і, незважаючи на певну «штучність», містять найбільш важливі та реальні життєві елементи діяльності офіцерів і відтак потребують авторського підходу до вирішення кожного фрагмента таких ситуацій, що спонукає курсантів до глибоко аналізу кейса, вибору оптимального варіанта виконання професійних дій на основі сформованих знань і вмінь з гуманітарних дисциплін;

– *комплексні кейси*, у яких поєднується спільна мета у вирішенні кількох завдань; це так звані діючі моделі ситуації, коли навчальна мета зводиться до тренінгу учасників, закріплення їхніх знань, умінь і навичок поведінки, дій, ухвалення рішень у процесі вирішення ситуацій, і тому такі кейси мають бути максимально наочними й деталізованими, позаяк виконують комплекс функцій – інформаційну, гносеологічну, навчальну, виховну, дослідницьку, проєктивну, прогностичну, креативну, організаційну, синергетичну, кооперативну, комунікативну та ін. [3, с. 351].

Ураховувалося, що використання кейс-методу у формуванні педагогічної культури майбутніх офіцерів сухопутних військ поєднує різні інтерактивні форми й методи проведення занять з гуманітарних дисциплін. Відтак робочі зошити мали вигляд взаємопов'язаної сукупності авторських, презентованих, апробованих на заняттях і аргументованих щодо ефективності кейсів. І викладачами, і курсантами враховувалися рекомендації, конкретизовані в навчально-методичному посібнику щодо поетапності розроблення кейсів:

– аналіз та підготовка чіткого плану і змісту кейсу, що відповідає темі заняття з певної гуманітарної дисципліни;

– проведення апробації обов'язкових складників кейсу (опитувальників, тестів, ситуативних завдань, що відповідають конкретній темі чи питанню вирішення певної проблеми в службово-професійній діяльності майбутніх офіцерів на високому рівні педагогічної культури), що дає змогу застосовувати комплексний підхід до структурування кейсу, поєднати теоретичну і практичну підготовку курсантів із гуманітарних дисциплін, інтегрувати міжнаукове, міждисциплінарне та міжкафедральне узгодження форм організації навчання та його проблемо-практичну зорієнтованість;

– оформлення основного варіанта кейсу та його обговорення:

1) між викладачами – щоб обґрунтувати доцільність використання різних педагогічних технологій, методичних прийомів; уникнути повторення матеріалу

та ситуацій у процесі вивчення різних гуманітарних дисциплін і сприяти акцентуванню уваги учасників;

2) у підгрупах з 3-4 осіб курсантів, а надалі у всій групі – з метою визначення шляхів удосконалення, доповнення, й визначення оптимального варіанта авторських розробок кейсів;

3) між викладачами і курсантами – для демонстрації можливостей демократичного стилю управління навчальним і виховним процесом (який можуть засвоїти майбутні офіцери для налагодження міжособистісних відносин з підлеглими); для рецензування, спрямування на доопрацювання кейсів і затвердження остаточного варіанта;

– презентація кейсу в процесі вивчення конкретної гуманітарної дисципліни;

– аналіз і порівняння отриманих результатів з очікуваними, встановлення рівнів виявлення курсантами педагогічної культури, узагальнення ефективності організованої інтерактивної взаємодії в групі тощо.

Таким чином, урахувалося наукове тлумачення кейс-методу, який розглядають на методологічних засадах як «складну динамічну, синергетичну систему, в яку інтегровано інші методи наукового пізнання, зокрема моделювання, системний аналіз, проблемний метод, уявний експеримент, аналогія, а також методи опису, класифікації, ігрові, інші інтерактивні методи, які виконують запрограмовані цільові завдання [3, с. 357].

Висновки. Використання кейс-методу сприяє формуванню педагогічної культури майбутніх офіцерів сухопутних військ. Перспективними напрямками подальшого дослідження є поглиблення теоретичних засад у розумінні сутності педагогічної культури майбутніх офіцерів сухопутних військ із використанням інтерактивних форм, методів і технологій навчання; модернізація процесу вивчення гуманітарних дисциплін у вищих військових навчальних закладах із використанням можливостей сучасних педагогічних технологій.

Список використаних джерел:

1. Інноваційні технології навчання від А до Я / упор. Валентина Волканова. Київ: Шкільний світ, 2011. С. 24.
2. Лакоцька М. Освоїмо за кроком крок цей незвичайний кейс-урок!: Кейс-технологія: зміст та види методів, особливості їх використання. *Учитель початкової школи*. 2018. № 11. С. 25–31.
3. Методологія наукової діяльності, 2008.
4. Педагогічний глосарій / упоряд. В. В. Волканова. Київ: Шкільний світ, 2011. С. 120.
5. Сурмін Ю.П. Метод аналізу ситуацій (Casestudy) та його навчальні можливості. *Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології*: кол. моногр. Київ: МАУП, 2005. URL: http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm

References:

1. Volkanova, V. (2011). Innovatsiini tekhnolohii navchannia vid A do Ya [Innovative learning technologies from A to Ya]. Kyiv: Shkilnyi svit [in Ukrainian].
2. Lakotska, M. (2018). Osvoimo za krokom krok tsei nezvychainyi keis-urok!: Keis-tekhnolohiia: zmist ta vydy metodiv, osoblyvosti yikh vykorystannia [Let's master this unusual case lesson step by step!: Case technology: content and types of methods and features of their use]. *Uchytel pochatkovoї shkoly*, 11, 25-31 [in Ukrainian].
3. Metodolohiia naukovoї diialnosti [Methodology of scientific activity]. (2008) [in Ukrainian].
4. Volkanova, V. (2011). Pedahohichnyi hlosarii [Pedagogical glossary]. Kyiv: Shkilnyi svit [in Ukrainian].
5. Surmin, Yu. P. (2005). Metod analizu sytuatsii (Casestudy) ta yoho navchalni mozhlyvosti [Method of analyzing situations (Casestudy) and its educational possibilities]. *Hlobalizatsiia i Bolonskyi protses: problemy i tekhnolohii*. Retrieved from http://www.rusnauka.com/1_NIO_2008/Pedagogica/25496.doc.htm [in Ukrainian].

Shorobura I. M.,
 orcid.org/0000-0003-3728-7968

Sevruk V. A.,
 orcid.org/0000-0001-9170-4940

THE USE OF THE CASE METHOD IN THE FORMATION OF THE PEDAGOGICAL CULTURE OF FUTURE OFFICERS OF THE GROUND FORCES

The pedagogical culture of the future officer of the ground forces is defined as a complex integrative socio-psychological education, characterized by a certain degree of mastery of military-pedagogical theory and practice, experience of education and training of the military. Teachers used methods based on active interpersonal interaction of participants in the educational process. The case method is widely used.

To motivate and involve future officers in the case development process, important advantages of using the case method are noted, which has advantages over traditional training, to motivate future officers of the ground forces to create a set of their own cases with a clearly defined goal of solving current problems. During the discussion, the cadets identified the main characteristics that testify to the motivation and focus of future officers on the formation of pedagogical culture. The principles of the case method are taken into account.

Important aspects for the development of the case are directing the cadets to take into account the relevance of the presented problem, the correspondence of the content and topic of classes in the humanitarian discipline, the timeliness of solving the tasks. It is necessary to take into account different levels in the development of cases: analytical, conceptual and presentational. Certain classification features of the cases are determined in order to focus the attention of future officers of the ground forces on the purpose of the developed tasks.

The use of the case method in the formation of the pedagogical culture of future officers combines various interactive forms and methods of conducting classes in humanitarian disciplines.

The scientific interpretation of the case method is taken into account, which researchers consider on methodological grounds as a complex dynamic, synergistic system into which other methods of scientific knowledge are integrated (modelling, system analysis, problem method, imaginary experiment, analogy; methods of description and classification; game, other interactive methods).

Key words: future officer, case method, pedagogical culture.

Дата надходження статті: 05.05.2023 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Галус О. М.

УДК 378.147:[338.488.2:640.4]

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi53.427>

Бурак В. Г.*,
 orcid.org/0000-0001-5097-6536

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ: ХІД ТА РЕЗУЛЬТАТИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті акцентовано увагу на важливості характеристики основних етапів наукового дослідження підготовки майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи та узагальнення його результатів, висвітленні перебігу наукового дослідження щодо з'ясування педагогічного інструментарію формування готовності майбутніх фахівців готельно-ресторанної справи до професійної діяльності, з'ясовано його результати й сформульовано висновки. Методи дослідження: аналіз наукової та методичної літератури з проблеми дослідження; анкетування, спостереження, аналіз творчих робіт, порівняння, ранжування, розроблення таблиць; аналіз та узагальнення отриманих у процесі дослідження даних. Висвітлено хід наукового дослідження

*© Бурак В. Г.